

European Federation of Journalists EFJ GENERAL MEETING 2019 Tallinn, Estonia, 9-10 May 2019

Eesti meedia ja ajakirjanduse olukorrast

Eesti Ajakirjanike Liidu esildis Euroopa Ajakirjanike Föderatsiooni üldkogule, heaks kiidetud Tallinnas, Eestis, 10. mail 2019

Väljendame sügavat muret Eestis pressivabaduse ja sõltumatu, kriitilise ajakirjanduse ning ajakirjanike vastu suunatud surve kasvu pärast.

Kontekst: “Eesti, sa seisad paljutöötava tuleviku veerel,” öeldi 1918. aastal, 101 üks aastat tagas, kui Eesti Vabariik alguse sai. Eesti ajakirjanikud olid uues riigis esimesed, kes asutasid oma elukutse liidu, et kaitsta oma sõltumatust, tööttingimusi ja õigusi. Sel aastal tähistab Eesti Ajakirjanike Liit oma sajandat sünniaastapäeva, kuid peame tunnustama, et ajakirjandus Eestis ja kogu Euroopas seisab väga keeruka tuleviku lävel. Nagu Euroopas, nii ka Eestis võistlevad kaks ideoloogiat – avatus, sõna- ja pressivabadus ning teisel pool nende vabaduste piiramise püüdlused. Väiksemas riigis on vastuolu enam märgata ja ka problemaatilisem, sest siin on äärmuste tasakaalustamiseks vähem keskteid. Pärast iseseisvuse taastamist 1991. aastal on Eestil olnud pressivabaduse osas hea maine – 2018 aastal paiknesime Piirideta Reporterite (Reporters Without Borders) indeksis 12., sel aastal koguni 11. kohal. Kuid möödunud aasta jaanuaris Eestit väisanud Euroopa Ajakirjanike Föderatsiooni ja Euroopa Ajakirjanduse- ja Meediavabaduse Keskuse ühine delegatsioon leidis, et kuigi Eesti on pressivabaduse indeksis kõrgel, ei taga see iseenesest ajakirjanike sõltumatust ja ajakirjanduse ühiskondliku rolli kvaliteeti. Delegatsiooni hinnangul vajatakse väikeses, kiirelt muutuva majandusega riigis teistsugust lahendust tagamaks ajakirjanduslik sõltumatus ja professionaalne väärikus.

Nüüd on Eestis võimul poliitikud, kes avalikult on rääkinud Rahvusringhäälingu sulgemisest ja selle sisu poliitilise kontrolli alla võtmisest. Mõned poliitikud on nõudnud kriitiliste ajakirjanike karistamist ja ajakirjanduse ohjamist. Mõned neist on keeldunud suhtlemast Eesti vanima päevalehe ajakirjanikega, taotledes kriitikast kõrgemal seisvat positsiooni.

Praegu on Eesti ühiskond sügavalt lõhestunud, seega on just nüüd vaja toetada vaba ja uurivat ajakirjandust, mis saab ja peab küsima ja leidma vastused keerulistele küsimustele, kutsub korrale nii kohalikud kui riiklikud võimukandjad, omab ühiskonnas “valvekoera” rolli.

Euroopa Ajakirjanike Föderatsiooni jaoks on sõltumatu ajakirjandus demokraatia tugisammas. Vaba ajakirjandus on demokraatia eeltingimus, sest annab kodanikele otsustamiseks vajaliku. Sõna- ja pressivabaduse kaitsmine on äärmiselt vajalik. Samas on vajalik ka tasakaal – ühest küljest püüavad poliitilised jõud suukorvistada ajakirjanikke. Teises äärmuses on aga äärmine poliitkorrektsus ja uuriva ajakirjanduse süüdistamine vaenukõnes. Sõna tähenduse muutmine võib viia Orwelli laadse maailmani, mis on sama ohtlik ajakirjanduse- ja sõnavabadusele kui populistlike poliitikute püüe ajakirjanike vaigistada.

EFJ üldkogu

- **kutsub** Eesti ajakirjanikke ja meediat üles jätkama oma tööd ja ühiskonna kriitikat kui demokraatliku normaalsuse eeskuju.
- kutsub üldkogu üles vastu seisma igasugusele survele, mis võib viia autoritaarse, populistliku ja sallimatu meediasisuni ning politiseeritud Rahvusringhäälinguni.
- **meenutab** Eesti riigikogule ja valitsusele, et ajakirjandusvabadust tuleb hoida aus ja arvestada, et ajakirjandus kuulub kultuuriväljale ja ajakirjanikke tuleb kohelda ning toetada võrselt teiste loomeisikutega.
- Meenutab, et ajakirjanike töövõimalusi tuleb takistamise asemel parandada, sealhulgas luues stipendiumite ja vabakutseliste ajakirjanike toetussüsteem. Praegu, mil traditsiooniline meediamudel ja ajakirjandus on üleilmselt surve all, on viimane aeg investeerida paremasse ajakirjandusse. Teave on avalik hüve, mida ei saa jätta vaid turumajanduse meelevalla.
- Avaldab solidaarsust EFJ liikme EALiga ja tervitab nende püüdlusi olukorda muuta.